

CARMINA
SCHOLARIUM VAGORUM

POESIS LATINAE
MEDII AEVI
NONNULLA EXEMPLA

*

SFINX PRAGAE

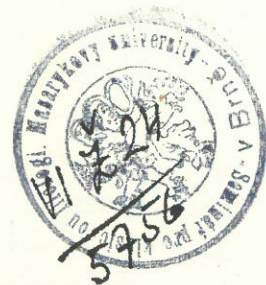
1948

PÍSNĚ
ŽÁKŮ DAREBÁKŮ

VÝBOR
ZE STŘEDOVĚKÉ LATINSKÉ ^{LP 11}
POESIE ŽÁKOVSKÉ

*

~~VI 24~~
5756

SFINX PRAHA

1948

OMITTAMUS STUDIA

Omittamus studia,
dulce est desipere,
et carparamus dulcia
iuventutis tenere!
Res est apta senectuti
seriis intendere,
tenerae sed iuventuti
adhuc decet ludere.

Velox aetas praeterit
studio detenta,
lascivire suggerit
tenera iuventa.

Ver etatis labitur,
hiems nostra properat,
vita damnum patitur,
cura carnem macerat.
Sanguis aret, hebet pectus,
minuuntur gaudia,
nos deterret iam senectus,
morborem familia.

Velox aetas praeterit
studio detenta,
lascivire suggerit
tenera iuventa.

„Imitemur superos!“
digna est sententia,
et amores teneros
iam venantur retia.
Voto nostro serviamus!
Mos est iste numinum.
Ad plateas descendamus
et choreas virginum.

ZANECHME UČENÍ!

O učení nedbejme,
příjemné je neznat nic,
v mládí se jen starejme,
radostí kde urvat víc.
O vážné však dbáti věci
pro staré je akorát;
mladým lidem sluší přeci
neustále láskovat.

Kdo jen pořád studuje,
věk mu rychle pádí —
proto bujně láskuje
rozpustilé mládí.

Naše jaro utíká,
zima brzy přikvapí.
Život potom zaniká,
tělo hubí útrapy.
Hruď z nich vadne, krev nám suší,
ubývají radosti,
houfem nemocí nás kruší,
jež se v těle uhostí.

Kdo jen pořád studuje,
věk mu rychle pádí —
proto bujně láskuje
rozpustilé mládí.

Žít jak bozi snažme se,
to je rčení výtečné;
ať nám lásku přinese
zahálení netečné.
Služme jenom svému přání,
jak to činí mladíci.
Pojďme hledat krásné paní,
dost jich chodí ulicí.

Velox aetas praeterit
studio detenta,
lascivire suggerit
tenera iuventa.

Ibi, que fit facilis,
est videndi copia,
ibi fulget mobilis
membrorum lascivia.
Dum puelle se movendo
gestibus lasciviunt,
asto videns, et videndo
me michi subripiunt.

Velox etas preterit
studio detenta,
lascivire suggerit
tenera iuventa.

Kdo jen pořád studuje,
věk mu rychle pádí —
proto bujně laškuje
rozpuštělé mládí.

Tam je vidět dost a dost
těch, jež trochu lehčí jsou,
tam je ona veselost
i s tou skvělou údů hrou.
Když vidím pohyby ženy,
laškovat když dívky zřím,
zkoprním jak omámený,
všecko mě to táhne k nim.

Kdo jen pořád studuje,
věk mu rychle pádí —
proto bujně laškuje
rozpuštělé mládí.

MATER NATAE MARITUM ELIGIT

Filia, si vox tua,
vellem te laudare,
curialem socium
vellem tibi dare.

Filia, vis militem
bene equitantem?

„Nolo mater cara,
nolo mater cara,
quia non sum sana.

Milites in bello,
nunquam sunt in domo,
et eorum gladij,
et eorum gladij,
semper sunt acuti.

Filia, vis monachum
bene kukulatum?

Nolo mater cara,
nolo mater cara,
quia non sum sana.

Monachi post primam
currunt ad coquinam,
panes eis dantur,
panes eis dantur,
caseum furantur.

Filia, vis rusticum
nigrum et turpissimum?

Nolo mater cara,
nolo mater cara,
quia non sum sana.

ROZHOVOR MATKY S DCEROU

Za tvé „ano“, dcero má,
chválu chci ti vzdáti,
vznešeného ženicha
tobě vyhledati.

Chceš, dcero má, vojína,
koňmo jenž boj počíná?

Nechci, matko drahá,
nechci, matko drahá,
ježto nejsem zdráva.

Vojáci v boj tíhnou,
domovu se vyhnou,
a ty jejich meče,
a ty jejich meče
stále chtějí v seče.

Chceš, dcero má, mnicha snad,
jemuž kutna tvoří šat?

Nechci, matko drahá,
nechci, matko drahá,
ježto nejsem zdráva.

Po mši mnichů sbory
pádí do komory:
chleba tam dostanou,
chleba tam dostanou,
sýr si tam ukradnou.

Chceš, dcero má, rolníka,
osmahlého chlapíka?

Nechci, matko drahá,
nechci matko drahá,
ježto nejsem zdráva.

Rustici quadrati
semper sunt irati,
et eorum corda,
et eorum corda
nunquam letabunda.

Filia, vis clericum
bene literatum?

Nolo mater cara,
nolo mater cara,
quia non sum sana.

Clericorum pueri
semper sunt superbi,
et eorum matrēs,
et eorum matres
dicuntur meretrices.

Filia, vis scolarem
bene literatum?

Volo mater cara,
volo mater cara,
quia iam sum sana.

Sedláci hranatí
znají se hněvati,
mají srdce v těle,
mají srdce v těle
stále zachmuřelé.

Chceš, dcero má, klerika,
s vědomostmi tolika?

Nechci, matko drahá,
nechci, matko drahá,
ježto nejsem zdráva.

Dětem sluhů Pána
vždy je zpupnost dána,
a ty jejich mámy,
a ty jejich mámy
slují nevěstkami.

Chceš snad žáka, dcero má,
který mnoho věcí zná?

Chci ho, matko drahá,
chci ho, matko drahá,
neboť už jsem zdráva.

CANTIO ALPHABETICA
DE MULIERIBUS

A udite alphabetica
cantica sophistica,
cuius sit amor generis
et fauor mulieris.

*B*ilingwis mulier,
instabilis ut aer,
decipit quam plures,
velud in nocte fures.

*C*ruenta bestia
tendit ad terrestria,
delusio, destructio
status personalis.

*D*olosa, valida,
ad omne malum valida,
derisio, deceptio
fame, claritatis.

*E*wam pronuncians
viri fallatricem,
eius caue presenciam
velud dampnatricem.

*F*urtiue subtrahit,
fugias saltatricem,
eius caue presenciam,
agnosce meretricem.

*G*arula et fatua,
omnis honoris vacua,
gerula mendacij,
verborum comportatrix.

ABECEDA O ŽENÁCH

A teď slyšte abecedu,
zpívanou mudráckou vědu,
jaká ženská přízeň je
a jak žena miluje.

*B*aba dvojjazyčná bývá,
jak počas je proměnlivá.
Lstí chce všechno zmoci,
jak zloději v noci.

*C*okoli kde v světě stojí,
před ženou to neobstojí.
Co lze zkazit, pobourá
ta krvavá potvora.

*D*ravě se hned všeho zhostí,
náchylná je ke špatnosti.
Když tě zklame, známé je,
že se ti pak vysměje.

*E*va za vzor sloužit může,
jak obelstí ženy muže.
Ženy ty jsou nehodné,
dál od nich jak od škodné!

*F*alešné jsou převelice,
pozor zvlášť na tanečnice,
nebuď v jejich blízkosti:
potvory jsou od kosti.

*G*aga jako kachna žvaní,
o cti nemá ani zdání,
lži roznáší vesele,
kde co slyší, semele

*H*abentem, non egentem,
facit mendicantem,
dominum superbum
transmutat in seruum.

*I*gnis infernalis,
pena gehennalis,
ira et invidia
ipsam comitantur.

*K*aritas deifica
per ipsam obfuscat,
chaos creans malefica:
desiste, amator.

*L*ustrat per plateas,
pompas et choreas,
visitat parrochias,
scolas et thabernas.

*M*ediatrix mamone
miseri mechantis,
mors carnis et anime
fit non penitentis.

*N*eutrum vult diligere,
quemque vult amare,
clericum decipere
et laycum fraudare.

*O*mnes fallit homines,
papales, cardinales,
monachos, presbiteros,
decipit prelatos.

*P*lures parit filios,
ab lege facit spurios,
vult esse heriles,
seruos facit viles.

*H*ravě změni bohatého
v almužníka žebravého,
majetného pána
v služebného kmána.

I buď s ní už jednou amen,
kéž by ji pekelný plamen
chtěl, kam žena patří, smést:
pykat zasloužený trest.

K Bohu její velká láska
je jen nastrojená maska,
čaruje a mate jen.
Milence, ach, straň se žen!

*L*ajdává se na ulicích,
v tančírňách a v hostěnicích,
vleze, kam si vyvolí,
na faru i do školy.

*M*ěch každému vyrabuje,
když ji, chudák, pomiluje;
na těle i duchu smrt
má, kdo dobrou radou zhrd.

*N*echce toho, ani toho,
oklamat chce mužů mnoho,
učeného ošálí,
prostinkého napálí.

*O*klame ten tvor nestálý
papeže i kardinály,
všecky lidi, co je jich,
ať je prelát, kněz či mnich.

*P*acholíky četné množí,
ale ne v manželském loži.
Chce, by každý z nich byl pán,
zatím je však sprostý kmán.

Querit es et obulum,
grossum et florenum,
non querit honorem,
sed tendit ad pudorem.

Rectrix senis, iuuenis,
pauperis et diuitis,
ipsa lutibundum
totum facit mundum.

Sorbet sapienciam,
deglutit prudenciam,
ut fecit Sampsoni,
Platoni, Salomoni.

Tondet tua, tenet sua,
turpet, torquet animum,
friuolum, zelotipum,
ipsum facit beniuolum.

Vacua vacuitas,
vanitatum vanitas,
honorem deo demus
et cum eo viuemus.
Amen.

Kvapem shání všechny mince,
groš, krejcary, florentince;
vůbec neví, co je čest:
jde tam, kde necudnost jest.

Rozkaz její plní chudý,
boháč, stařec, všichni všudy.
Žena, která zhřeší hned,
komanduje celý svět.

Stalo se už Platonovi,
Šalamounu, Samsonovi,
že jim mozek vstřebala
a moudrost jim vyssála.

Tutlá své — vše tvé ti zcuchá
a pak zmrzačí ti ducha:
koho vášeň posedla,
toho si hned osedlá.

Vše je marnost nad marností,
nicota nad nicotností;
Bohu chválu vzdejme,
v srdci ho vždy mějme!
Amen.

Rivulus hoc fonti delegat, virgula trunco:
 mater, amans filius hoc tibi mittit ave.
 Quae non compatitur, quae non succurrit egenti
 nato, praesumit degenerare parens.
 Me tua Parisios pietas legavit ut eam,
 ingenium studii fructificaret ope.
 Indigeo, me pauperies premit anxia, nummi
 desunt, esuriens aere crumena vacat.
 Plurima constringunt me debita, cuncta tenentur
 pignora: sic careo vestibus, aere, libris.
 Cogit pauperies me mendicare, coactus
 discedo studiis, cogit amara fames.
 Me circumveniunt quam plurima debita, perstat
 creditor, exigitur fenus, amicus abest.
 Me colit integritas fame, non scorta frequento,
 non talos didicit concelebrare manus.
 Doctores inhiant manibus, collecta magistri
 exigit. Heu, quid agam? Creditor omnis abest.
 Nec quot habet coelum stellas, quot arena lapillos,
 nec mala quot patior dinumerare queo.
 Ergo stude matrem redolere! Vocabula matris
 degenerant quae non testificatur opus.

Potůček prameni svému, pni ratolest zvěstuje toto:
 pozdrav ti, matičko drahá, posílá vděčný tvůj syn.
 Nemá-li matka soucit a na pomoc nespěje synu,
 musí počítat se vším: ze syna může být lump.
 Na školy pařížské kdysi mě poslala něžná tvá péče,
 abych tu nadání množil, sklízeje píle své plod.
 Já však nesmírně strádám. Mám bídu a peníze nikde,
 neboť můj vyzáblý míšek vydal již poslední groš.
 Škrtí mě růženec dluhů: já zastavil vše, co se dalo,
 nemám už ani oděv; peníze, knihy jsou pryč.
 K žebrotě nutí mě bída a dohnán nutností touto,
 musím se studií vzdát; žene mě k tomu i hlad.
 Topím se bezmála v dlužích a věřitel doléhá na mne,
 lichvářský úrok mám platit. Není tu oddaný druh.
 Dbám již o dobrou pověst a přestal jsem k ženštinám
 chodit,
 odvykly si mé ruce hazardně s kostkami hrát.
 Místří mi do dlaní hledí a kolejně žádají na mně:
 Co mám, běda mi, dělat? Nikdo mi nepůjčí groš.
 Jako nemohu spočíst, co hvězd má večerní nebe,
 ani co písku je v poušti, tak ani útrapy své.
 Snaž se mi tedy být matkou: sic pozbude ceny to
 jméno,
 jestliže rychlá pomoc nebude spojena s ním.